

საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს

სკოპინგის დასკვნა N 58
21.12.2018

საერთო მონაცემები:

საქმიანობის დასახელება: წყალტუბოს, ვანის, ადიგენის და ახალციხის მუნიციპალიტეტების ტერიტორიაზე ორჯაჭვა 500კვ ძაბვის საჰაერო ელექტროგადამცემი ხაზის „წყალტუბო-ახალციხე“-ს მშენებლობა და ექსპლუატაცია.

საქმიანობის განმახორციელებელის დასახელება და მისამართი: სს „საქართველოს სახელმწიფო ელექტროსისტემა“ ქ. თბილისი ბარათაშვილის N2
საქმიანობის განხორციელების ადგილი: წყალტუბოს, ვანის, ახალციხის და ადიგენის მუნიციპალიტეტები.

განაცხადის შემოსვლის თარიღი: 05.10.2018

მონაცემები სკოპინგის ანგარიშის შემდგენელის შესახებ: შპს „გამა კონსალტინგი“

ძირითადი საპროექტო მონაცემები

სკოპინგის დასკვნის მიღების მიზნით სამინისტროში სს „საქართველოს სახელმწიფო ელექტროსისტემას“ მიერ წარმოდგენილია წყალტუბოს, ვანის, ახალციხის და ადიგენის მუნიციპალიტეტების ტერიტორიაზე ორჯაჭვა 500კვ ძაბვის საჰაერო ელექტროგადამცემი ხაზის „წყალტუბო-ახალციხე“-ს მშენებლობის და ექსპლუატაციის პროექტის სკოპინგის ანგარიში.

საპროექტო ეგხ-ს დერეფანი მოიცავს ახალციხის, ადიგენის, ვანისა და წყალტუბოს მუნიციპალიტეტებს. ორჯაჭვა 500 კვ-იანი ეგხ იწყება წყალტუბოს მუნიციპალიტეტში სოფ. თერნალის მიმდებარე ტერიტორიაზე ქ/ს „წყალტუბო 500“-დან და მიემართება სამხრეთის მიმართულებით. ეგხ-ის დერეფანი გაივლის წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის სოფლებს, ქ. ქუთაისის გარეუბანს და მდ. რიონის გადაკვეთის შემდეგ ვანის მუნიციპალიტეტის სოფლების გავლით მიემართება იმერეთის ქედის ზედა ნიშნულებზე და დაახლოებით ზღვრის დონიდან 2250 მ ნიშნულიდან ეშვება სამხრეთ ფერდობზე ადიგენის მუნიციპალიტეტის დასახლებული პუნქტების მიმართულებით. შემდეგ ეგხ-ის დერეფანი ადიგენის და ახალციხის მუნიციპალიტეტების სოფლების გვერდის ავლით მიემართება ქ/ს „ახალციხე 500“-ის მიმართულებით. ორჯაჭვა 500 კვ ძაბვის ეგხ „წყალტუბო-ახალციხე“-ს სიგრძე შეადგენს 103 კმ-ს.

სკოპინგის ანგარიშის თანახმად შესწავლილ იქნა საპროექტო ტერიტორია. ჩატარებული სამუშაოების შედეგად მოხდა გარემოზე და ადამიანის ჯანმრთელობაზე მოსალოდნელი ძირითადი ზემოქმედების წყაროების, სახეებისა და ობიექტების იდენტიფიცირება. სკოპინგის პროცედურის შედეგად განსაზღვრული და დადგენილი იქნა დაგეგმილი

საქმიანობის გზმ-ს ანგარიშის მომზადებისათვის საჭირო კვლევების, მოსაპოვებელი და შესასწავლი ინფორმაციის ჩამონათვალი და გზმ-ს პროცესში დეტალურად შესასწავლი ზემოქმედებები.

გზმ-ს ანგარიშის მომზადებისათვის საჭირო კვლევების, მოსაპოვებელი და შესასწავლი ინფორმაციის ჩამონათვალი

1. **გზმ-ს ანგარიში უნდა მოიცავდეს** „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის“ მე-10 მუხლის მესამე ნაწილით დადგენილ ინფორმაციას;
2. **გზმ-ს ანგარიშს უნდა დაერთოს** „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის“ მე-10 მუხლის მეოთხე ნაწილით განსაზღვრული დოკუმენტაცია;
3. **გზმ-ს ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს** სკოპინგის ანგარიშში მითითებული (განსაზღვრული, ჩასატარებელი) კვლევების შედეგები, მოპოვებული და შესწავლილი ინფორმაცია, გზმ-ს პროცესში დეტალურად შესწავლილი ზემოქმედებები და შესაბამისი შემცირების/შერბილების ღონისძიებები;
4. **გზმ-ს ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს:**
  - პროექტის საჭიროების დასაბუთება;
  - პროექტის აღწერა;
  - ტექნოლოგიური სქემა;
  - ეგხ-ს ინფრასტრუქტურული ობიექტების და ტექნოლოგიური მოწყობილობების აღწერა;
  - ეგხ-ს განთავსების ალტერნატიული ვარიანტები: ტექნოლოგიური ალტერნატივები შესაბამისი დასაბუთებით, გარემოსდაცვითი თვალსაზრისით შერჩეული დასაბუთებული ალტერნატივა შეიფ ფაილებით;
  - ეგხ-ს განთავსების ტერიტორიის GIS კოორდინატები;
  - ეგხ-ს ანძების განთავსების GIS კოორდინატები;
  - ეგხ-ს განთავსების ტერიტორიის გეოლოგიური კვლევები;
  - ეგხს-ს დერეფანში არსებული მდინარეების, ხევების გადაკვეთის ჰიდროგეოლოგიური კვლევები;
  - საინჟინრო გეოლოგიური პირობები (მათ შორის საპროექტო ტერიტორიის სივრცეში არსებული საშიში გეოლოგიური პროცესების აღწერა);
  - დაზუსტებული მონაცემები საპროექტო ეგხ-ს შერჩეული ალტერნატივის გასხვისების დერეფანში მოქცეული კერძო მესაკუთრეების შესახებ, ხაზობრივი ნაგებობების შესახებ ინფორმაცია (ტექნიკური გადაწყვეტა);
  - ეგხ-ს ძირითადი ფიზიკური მახასიათებლები (სიმძლავრე, მასშტაბი);
  - მშენებლობის თანმიმდევრობის ვადები;
  - ეგხ-ს მშენებლობის ეტაპზე დასაქმებული ადამიანების რაოდენობა და სამუშაო გრაფიკი;

- ბანაკის, სამშენებლო მოედნის და მასალის დასაწყობების მოედნების აღწერა;
- მშენებლობის ეტაპზე შესაძლო ავარიული სიტუაციების აღწერა და მათი მართვის გეგმა;
- მშენებლობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე მოსალოდნელი ნარჩენების სახეობებისა და რაოდენობის შესახებ მონაცემები და შემდგომი მართვის ღონისძიებები;
- ნიადაგის ნაყოფიერი ფენის მოხსნის, შენახვის, გამოყენებისა და რეკულტივაციასთან დაკავშირებული საკითხები;
- მშენებლობის ეტაპზე მოხსნილი ფუჭი ქანების დროებითი ან საბოლოო განთავსების საკითხები;
- სამშენებლო ტექნიკის ტრანსპორტირების მარშრუტი და სქემა;
- ეგხ-ს მშენებლობისთვის მისასვლელი გზების საჭიროების და აღნიშნული გზების მშენებლობასთან დაკავშირებული საკითხები;
- წარმოდგენილი ეგხ დერეფანი ნაწილობრივ კვეთს სახელმწიფო ტყის ფონდის ტერიტორიებს, აღნიშნულიდან გამომდინარე წარმოდგენილ იქნეს შეთანხმება სახელმწიფო ტყის ფონდის მართვის უფლების მქონე სსიპ ეროვნული სატყეო სააგენტოსთან;
- წარმოდგენილი ეგხ-ს საპროექტო დერეფანი გადაკვეთს სსიპ ეროვნული სატყეო სააგენტოს მართვას დაქვემდებარებულ ტერიტორიაზე არსებულ ხე-ტყის დამზადების სპეციალური ლიცენზიით N1000037 განსაზღვრულ ფართობებს (ლიც. ვადა 09/10/2008-დან 10/10/2028-მდე) შპს „ჯორჯია ვუდ ენდ ინდუსტრიალ დეველოპმენტ კო“, ასევე ხე-ტყის დამზადების სპეციალური ლიცენზიით N1000003 გათვალისწინებულ ფართობებს (ლიცენზიის ვადა 23/07/2010-დან-24/07/2020-მდე) შპს „ტაო“. აღნიშნულიდან გამომდინარე წარმოდგენილ იქნეს შეთანხმება ლიცენზიის მფლობელთან.
- გზშ-ს ანგარიშის მომზადებისას განხორციელდეს საპროექტო ტერიტორიების სრულფასოვანი შესწავლა (არქეოლოგიური) შესაბამისი კვალიფიკაციის მქონე სპეციალისტების მიერ, ასევე, ანძების განთავსების დაზუსტებული პოლიგონის შესწავლა დამატებით არქეოლოგიის კუთხით და აღნიშნული სამუშაოები განხორციელდეს სსიპ საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის სააგენტოსთან შეთანხმებით;
- წარმოდგენილ იქნეს შეთანხმება სსიპ წიაღის ეროვნულ სააგენტოსთან, ვინაიდან ეგხ-ს საპროექტო დერეფანი ნაწილობრივ მოიცავს სახელმწიფო ბალანსზე რიცხული ვარციხის (ქვიშა-ხრეში) საბადოსა და ლავის ოქრო-სპილენძ-პოლიმეტალური გამოვლინების ტერიტორიას;
- სკოპინგის ეტაპზე საზოგადოების ინფორმირებისა და მათ მიერ წარმოდგენილი მოსაზრებებისა და შენიშვნების შესაბამისად, მათზე განხორციელებული რეაგირების შესახებ ინფორმაცია;

5. გარემოზე მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება გარემოს თითოეული კომპონენტისათვის და პროექტის განხორციელების შედეგად მოსალოდნელი ზემოქმედებების შეჯამება მათ შორის:

- ზემოქმედება ატმოსფერულ ჰაერზე მშენებლობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე, ემისიები სამშენებლო ნედლეულისა გამოყენებისას, გაფრქვევის წყაროები, გაფრქვეული მავნე ნივთიერებები, გაბნევის ანგარიში და სხვა.
- ზემოქმედება ნიადაგზე და შესაძლო დაბინძურება, შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;
- ხმაურის გავრცელება და მოსალოდნელი ზემოქმედება მშენებლობა/ექსპლუატაციის ეტაპზე და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;
- ეგხ-ს მშენებლობასა და ექსპლუატაციის ეტაპზე გეოლოგიურ გარემოზე ზემოქმედება და საშიში გეოდინამიკური პროცესები და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;
- ელექტრომაგნიტური გამოსხივება, შემარბილებელი ღონისძიებები;
- ელექტრომაგნიტური ველით გამოწვეული კუმულაციური ზემოქმედება, შემარბილებელი ღონისძიებები;
- ზემოქმედება მიწისქვეშა/გრუნტის წყლებზე და შემარბილებელი ღონისძიებები;
- ზედაპირული წყლების დაბინძურების რისკები და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;
- ბიოლოგიურ გარემოზე ზემოქმედება და ზემოქმედების შეფასება ეგხ-ს მოწყობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე;
- გზმ-ს ფარგლებში აისახოს ინფორმაცია სათანადო კვლევებზე დაყრდნობით უშუალოდ პროექტის გავლენის ზონაში არსებულ ცხოველებზე, მათ შორის ფრინველებზე (განსაკუთრებით ყურადღება გამახვილდეს საერთაშორისო ხელშეკრულებებით და საქართველოს „წითელი ნუსხით“ დაცულ სახეობებზე), მათზე შესაძლო ზემოქმედებაზე, ამ ზემოქმედების თავიდან აცილებაზე და საჭიროების შემთხვევაში საკომპენსაციო ღონისძიებებზე, წარმოდგენილ იქნას ზემოაღნიშნული კვლევის შედეგები;
- მცენარეულ საფარსა და ჰაბიტატების მთლიანობაზე ზემოქმედების შეფასება,
- ნარჩენების წარმოქმნით მოსალოდნელი ზემოქმედება და ზემოქმედების შეფასება;
- ზემოქმედების შეფასება სოციალურ-ეკონომიკურ გარემოზე, ჯანმრთელობასა და უსაფრთხოებასთან დაკავშირებული რისკებსა და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებების შესახებ;
- ზემოქმედება ისტორიულ-კულტურულ და არქეოლოგიურ ძეგლებზე;
- ეგხ-ს მოწყობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე განსახორციელებელი შემარბილებელი ღონისძიებების გეგმა;
- მოწყობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე განსახორციელებელი გარემოსდაცვითი მონიტორინგის გეგმა;
- გზმ-ს ფარგლებში შემუშავებული ძირითადი დასკვნები და საქმიანობის პროცესში განსახორციელებელი ძირითადი ღონისძიებები;
- ეგხ-ს განთავსების ტერიტორიის სიტუაციური სქემა (შესაბამისი აღნიშვნებით, ფოტო მასალა);
- გზმ-ს ფარგლებში აისახოს ინფორმაცია ეგხ-ს გასხვისების დერეფანში მოქცეული ხე-მცენარეების შესახებ სახეობების და რაოდენობის მითითებით.

- გზშ-ს ფარგლებში ზემოაღნიშნული კვლევების შედეგების საფუძველზე, მონიტორინგის გეგმაში აისახოს ბიომრავალფეროვნების ცალკეულ კომპონენტებზე ზემოქმედებაზე დაკვირვების საკითხი.

მნიშვნელოვანია და გასათვალისწინებელია ის ფაქტი, რომ ეგხ-ს მშენებლობის და ექსპლუატაციის პროექტი მომზადდეს იმგვარად, რომ დაგეგმილი სამუშაოების განხორციელებამ მაქსიმალურად შეამციროს სსიპ ეროვნული სატყეო სააგენტოს მართვას დაქვემდებარებულ ტყის ფონდში არსებულ ფართობებზე გავრცელებული მაღალი სიხშირის კორომებისა და წითელი ნუსხის სახეობების ამოღება/მოჭრა. წინააღმდეგ შემთხვევაში, აღნიშნულის შეუსრულებლობა გამოიწვევს ტყის კორომთა ფართობების შემცირებასა და ფრაგმენტაციას. შესაბამისად ეგხ-ს მშენებლობის დაპროექტება უნდა მოხდეს სსიპ ეროვნული სატყეო სააგენტოს მართვას დაქვემდებარებულ ტყის ფონდიდან (განსაკუთრებით ტყით დაფარული ფართობებიდან) მაქსიმალური აცდენით.

სკოპინგის ანგარიშში („წყალტუბო-ახალციხე“) მოცემულია საპროექტო ტერიტორიების ვიზუალური შესწავლის შედეგად გამოვლენილი ისტორიულ-კულტურულ და არქეოლოგიურ ძეგლებზე შესაძლო ზემოქმედების რისკები და მათი შერბილების მექანიზმები. თუმცა იქვე მითითებულია, რომ მოცემულ ეტაპზე არ არის დადგენილი ანძების განთავსების ზუსტი არეალი და რეკომენდირებულია მიწის სამუშაოების წარმოების დროს არქეოლოგიის კვალიფიკაციის მქონე სპეციალისტის დასწრება, არქეოლოგიური ობიექტის გამოვლენის შემთხვევაში მისი დაზიანების პრევენციის მიზნით. გზშ-ს ანგარიშის მომზადებისას მნიშვნელოვანია საპროექტო ტერიტორიების სრულფასოვანი შესწავლა შესაბამისი კვალიფიკაციის მქონე სპეციალისტების მიერ, ასევე ანძების განთავსების დაზუსტებული არეალების შესწავლა არქეოლოგიის კუთხით.

ამასთან მნიშვნელოვანია, რომ აღნიშნული საპროექტო პარამეტრები აკმაყოფილებდეს „საქართველოს მთავრობის 2013 წლის 24 დეკემბრის N366 დადგენილებით დამტკიცებული ტექნიკური რეგლამენტის „ელექტრული ქსელების ხაზობრივი ნაგებობების დაცვის წესი და მათი დაცვის ზონები“-ს მოთხოვნებს.

- ანგარიში წარმოდგენილი უნდა იქნეს წინამდებარე დასკვის შესაბამისად.

დასკვნითი ნაწილი:

სკოპინგის დასკვნის მიღების მიზნით სამინისტროში სს „საქართველოს სახელმწიფო ელექტროსისტემა“ მიერ წარმოდგენილ წყალტუბოს, ვანის, ადიგენის და ახალციხის მუნიციპალიტეტების ტერიტორიაზე ორჯაჭვა 500კვ ძაბვის საჰაერო ელექტროგადამცემი ხაზის „წყალტუბო-ახალციხე“-ს მშენებლობის და ექსპლუატაციის პროექტზე სავალდებულოა გზშ-ის ანგარიში მომზადდეს წინამდებარე სკოპინგის დასკვნით გათვალისწინებული კვლევების, მოსაპოვებელი და შესასწავლი ინფორმაციის და წარმოსადგენი დოკუმენტაციის მიხედვით.